

Sygn. akt III Ca 1565/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Hajda

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 listopada 2016 roku sprawy

z powództwa PPUH (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Gminie K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 28 czerwca 2016 roku., sygn. akt II C 2085/15

1) **oddala apelację;**

2) **zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 300,00 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Anna Hajda

Sygn. akt III Ca 1565/16

UZASADNIENIE

Powód PPUH (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. domagał się zasądzenia od pozwanej Gminy K. kwoty 1562 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 28 kwietnia 2015 r. oraz kosztami procesu. Powód wskazał, że w ramach działalności swojego przedsiębiorstwa zawarł z pozwanym umowę o wykonanie miejsc postojowych w rejonie kompleksu O. w K.. W umowie określone zostało, iż wynagrodzenie będzie ryczałtowe. Powód wskazał, że po dokonaniu końcowego odbioru robót, pozwany ustalił iż końcowa kwota wynagrodzenia winna wynosić 255 378,10 zł, z uwagi na ograniczenie prac, a nie jak wskazał powód 256 882,92 zł,. Na tej podstawie powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 25 693,89 zł brutto. Pozwany na rachunek bankowy powoda uiścił kwotę 24 189,07 zł, pomniejszoną więc o kwotę 1 504,82 zł. Wobec powyższego kwota dochodzona niniejszym pozwem wynosi 1504,82 zł wraz z kwotą 56,90 zł jako suma skapitalizowanych odsetek wyliczona od dnia 24 listopada 2014 roku do dnia wytoczenia powództwa.

W dniu 15 czerwca 2015 r. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Gliwicach wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od wydanego nakazu zapłaty pozwany zarzucił niezasadność dochodzenia odsetek od skapitalizowanych odsetek w sposób wskazany przez powoda oraz wskazał, że w trakcie realizacji robót nastąpiła konieczność wprowadzenia zmian w dokumentacji projektowej, na podstawie okoliczności których pozwany nie mógł przewidzieć

przed zawarciem umowy. Na podstawie dokonanych zmian zakres prac powoda został ograniczony. Z tego też powodu pozwany pomniejszył wynagrodzenie powoda o kwotę 1504,82 zł, stanowiącą równowartość niewykonanych prac. Wskazał również bezpodstawność wystawienia faktury VAT przez powoda, z uwagi na niepodpisanie protokołu aneksu oraz protokołu konieczności, która to czynność warunkowała wystawienie faktury VAT.

Pismem z dnia 5 października 2015 r. powód zmienił powództwo w zakresie dochodzenia odsetek, w ten sposób iż wniósł o zasądzenie odsetek od dnia wniesienia pozwu tj. od dnia 7 maja 2015 roku.

Na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2016 r. powód ograniczył powództwo do kwoty 1 561,72 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 maja 2015 r. do dnia zapłaty oraz cofnął powództwo w pozostałym zakresie ze zrzeczeniem roszczenia.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w Gliwicach w punkcie pierwszym zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.561,72 złote z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 maja 2015 roku. W punkcie drugim postępowanie w pozostałym zakresie zostało umorzone, a w punkcie trzecim wyroku zasądzono od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu w kwocie 617,00 złote.

Podstawą tej treści rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

W dniu 10 czerwca 2014 r. strony niniejszego postępowania zawarły umowę nr ZP.272.1.37.2014 o wykonanie w ramach zamówienia publicznego miejsc postojowych rejonie kompleksu boisk sportowych ORLIK 2012 w K.. Na podstawie niniejszej umowy powodowi jako wykonawcy przysługiwało wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 208 971,74 zł netto, ustalone na podstawie dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznej oraz dokumentu przedmiar robót, oraz na podstawie kalkulacji indywidualnej oraz wskaźników cenotwórczych. W umowie strony zawarły postanowienie, że wynagrodzenie przysługujące wykonawcy jest niezmiennie, z zastrzeżeniami w niej wskazanymi w § 9 pkt 7 i 8 oraz w § 7 pkt 1.4. Dokumentacja projektowa sporządzona na zlecenie pozwanego przez profesjonalnego projektanta zakładała konieczność przesunięcia lampy parkowej z uwagi na przebiegający pod lampą wodociąg. Przewidywała również postawienie słupa oświetleniowego, którego montaż przewidziano pomiędzy drzewami. Pozwany nie sprawdzał rzetelności przygotowanego projektu. W toku wykonywanych prac uzewnętrzniło zostało, iż przedłożony projekt jest błędny oraz wymaga zmiany. Zawierał bowiem nieaktualne dane w zakresie mapy zasadniczej, o których projektant winien był wiedzieć. Według powoda wskazane w dokumentacji prace były bezcelowe, bowiem nie występowały przeciwskazania do przesunięcia lampy parkowej, jak również niezasadne było umiejscowienie słupa oświetleniowego pomiędzy drzewami z uwagi na fakt, iż z biegiem lat drzewa przewyższyłyby wierzchołek lampy. Z uwagi na błędy w dokumentacji projektowej dnia 13 października 2013 roku pozwany sporządził aneks do umowy w którym powołując się na protokół konieczności, zmienia postanowienia umowy w zakresie montażu oświetlenia ulicznego oraz wynagrodzenia powoda, obniżając je do kwoty 255 378,10 zł brutto. Dokumenty te zostały sporządzone po zgłoszeniu przez powoda gotowości do odbioru prac. Powód nie podpisał wymienionych dokumentów, bowiem nie zgodził się na ograniczenie zakresu prac już po ich zakończeniu, gdyż wynikały one z błędu projektanta. Przy wykonywaniu projektu opierał się on na nieaktualnych mapach. Uzasadniając swoje stanowisko pozwany w pismach z dnia 2 października 2014 roku oraz 19 listopada 2014 roku wskazał, że zaszła potrzeba wprowadzenia rozwiązań technicznych nieprzewidzianych w umowie, które skutkowały zmianą dokumentacji projektowej, wobec czego wynagrodzenie powoda uległo odpowiedniemu zmniejszeniu. Na tej podstawie zobowiązał powoda do wystawienia faktury korygującej. Powód nie wyraził zgody na zmiany wynagrodzenia. Po zakończeniu prac przez powoda w dniu 16 września 2014 r. strony rozpoczęły procedurę odbioru wykonanych robót. Strony dnia 23 października 2014 r. podpisały protokół odbioru technicznego robót, w którym zaznaczono, iż roboty zostały odebrane z wynikiem dobrym oraz wykonane terminowo, tj. w okresie od 30 lipca 2014 r. do 16 września 2014 r. Do protokołu dołączony został dokument stanowiący rozliczenie robót niewykonanych oraz zamiennych, na podstawie którego pozwany ograniczył wynagrodzenie powoda o kwotę 1.657,14 zł brutto w związku z niezabudowaniem nowej kratki żeliwnej oraz zmianą lokalizacji słupa. Zwiększenie wynagrodzenia o 171,16 zł nastąpiło w związku z pracami dodatkowymi przy wycince 5 drzew. Powód nie podpisał dokumentu rozliczenia robót niewykonanych. Wobec zakończonych prac powód wystawił fakturę końcową o nr (...) na kwotę 20 889,34 zł netto, (25 693,89 zł brutto), zgodnie z protokołem wykonanych

robót w okresie od 1.09.2014 r. do 16.09.2014 r., sporządzonym dnia 24 października 2014 r. Dnia 20 listopada 2014 r. pozwana dokonała zapłaty kwoty 24 189,07 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie, wskazując na okoliczność, iż kwestią sporną wymagającą rozstrzygnięcia w sprawie było to, czy pozwany w związku z ograniczeniem zakresu prac wykonanych faktycznie przez powoda, z uwagi na błędy w dokumentacji projektowej, uprawniony był do obniżenia wynagrodzenia ryczałtowego powoda określonego w umowie.

Przywołując dyspozycję art. 647 k.c., wskazał Sąd Rejonowy, że do opisanej w ustaleniach faktycznych umowy stron znajdował zastosowanie przytoczony przepis prawa, skoro przedmiotem owej umowy była realizacja przez powoda określonego zadania inwestycyjnego na rzecz inwestora.

W dalszej części rozważań Sąd I instancji wyraził pogląd, że wynagrodzenie wykonawcy musi być dokładnie ustalone w umowie – albo jako wynagrodzenie ryczałtowe, w postaci z góry ustalonej kwoty, albo wynagrodzenie kosztorysowe, przez wskazanie podstaw i reguł jego ustalenia, którego wysokość zostaje obliczona po ukończeniu robót, według ustalonych w umowie zasad, a wynagrodzenie ryczałtowe jest określone nominalnie, stanowiąc dokładną co do wysokości, absolutną kwotę pieniężną. Wynagrodzenie to nie podlega już co do zasady zmianie.

Przywołał Sąd Rejonowy bezsporny fakt, że strony uzgodniły należne powodowi wynagrodzenie jako ryczałtowe.

Dalej wskazano w pisemnych motywach, że wiążąca strony umowa przewidywała zmniejszenie wynagrodzenia powoda w sytuacjach kiedy zachodzi potrzeba wprowadzenia rozwiązań technicznych nieprzewidzianych w umowie, na podstawie sporządzonego protokołu konieczności. Przy czym zmiany takie winny być dokonane w trakcie trwania robót, a kolejną przesłanką uzasadniającą zmianę wynagrodzenia było wystąpienie okoliczności których nie można było przewidzieć przed podpisaniem umowy, oraz w braku konieczności wykonania stabilizacji gruntu. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na stronie pozwanej. Pozwany nie sprostował uzasadnieniu swojego stanowiska. W toku postępowania wielokrotnie wskazane zostało, że okoliczności będące przesłanką zmiany umowy istniały już w momencie jej zawierania, a wynikały z błędu poczynionego na etapie sporządzania projektu. Ponadto protokół konieczności wprowadzający zmiany do pierwotnego projektu, został sporządzony już po wykonaniu robót przez powoda. Tym samym nie zostały spełnione przez pozwanego przesłanki zawarte w umowie, uzasadniające zmianę umowy oraz wynagrodzenia powoda.

Wskazał także Sąd rejonowy, że powód nie zgodził się na zawarcie aneksu do umowy, gdyż konieczność jego podpisania wyniknęła już po zakończeniu robót przez powoda. Przyczyną odmowy było również uzasadnione przekonanie, że zmiany na płaszczyźnie projektu, a w konsekwencji również zmiana wynagrodzenia ryczałtowego powoda, spowodowana była błędami w pierwotnym projekcie. W ocenie Sądu w świetle powyższego nie można uznać, że powód nie wykonał w całości zobowiązania, bowiem jego wykonanie było bezprzedmiotowe od chwili zawarcia umowy.

Zdaniem Sądu Rejonowego w takiej sytuacji brak było podstaw do różnicowania sposobu wyliczenia wartości prac niewykonanych oraz wartości prac wykonanych. Skoro całościowa wartość prac wykonawcy została w umowie stron ustalona ryczałtowo, to ustalenie wartości prac niewykonanych metodą kosztorysową doprowadziłoby do faktycznej zmiany sposobu ustalenia wynagrodzenia wykonawcy, określonego w umowie. Wynagrodzenie za prace niewykonane jest wszak dopełnieniem wartości prac wykonanych w pozostałej części – tzn. suma tych wartości powinna stanowić kwotę całościowego wynagrodzenia określonego w umowie. Jednak nie można byłoby uznać, że wynagrodzenie za prace wykonane zostało ostatecznie określone ryczałtowo, jeśli obniżenie całościowego wynagrodzenia z tytułu niewykonania części umówionych prac miałoby się odbyć metodą kosztorysową.

Podkreślił także Sąd I instancji, że strona pozwana w sprawie nie udowodniła, że doszło do zmiany sposobu ustalania wynagrodzenia wykonawcy za prace objęte zawartą umową, z ryczałtowego na – przynajmniej w części – kosztorysowy.

Biorąc pod rozwagę powyższe należało orzec jak w pkt 1 sentencji.

W zakresie cofniętego powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia przez stronę powodową na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2016 r. orzeczono jak w pkt. 2 sentencji wyroku na podstawie art. 203 k.p.c. i 355 k.p.c.

Mając na uwadze wynik sprawy na mocy art. 100 zd. 2 k.p.c. Sąd obciążył pozwanego w całości kosztami procesu.

Z wyżej wskazanym rozstrzygnięciem nie zgodziła się pozwana Gmina wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w całości. Skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tj. art. 632 § 1 kc oraz przepisów postępowania mające wpływ na rozstrzygnięcie, a w szczególności art. 233 § 1 kpc poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, wyciągnięcie z zebranego materiału dowodowego wniosków, które z niego nie wynikają, art. 316 § 1 kpc przez wydanie wyroku nieznajdującego uzasadnienia w stanie rzeczy istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy tj. na podstawie błędnych ustaleń dokonanych w wyniku przeprowadzonych dowodów.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych, lub uchylecia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów postępowania według norm prawem przewidzianych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie mogła odnieść spodziewanego rezultatu, jako że zaskarżone rozstrzygnięcie jest trafne i odpowiada prawu.

Wbrew zarzutom apelacji Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił w sprawie stan faktyczny, wskazał fakty, które uznał za udowodnione oraz dowody na których się oparł. Z tak ustalonego stanu faktycznego wyprowadził trafne wnioski, prawidłowo także zastosował przepisy prawa.

Zarzut błędnych ustaleń faktycznych nie mógł doprowadzić do korekty zaskarżonego orzeczenia. W pierwszej kolejności, odnosząc się do zarzutu apelacji dotyczącego trafności poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych, wskazania wymaga, że Sąd odwoławczy ma ograniczone możliwości ingerencji w ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji. Ewentualna zmiana tychże ustaleń może być dokonywana zupełnie wyjątkowo, w razie jednoznacznej wymowy materiału dowodowego oraz oczywistej błędności oceny tegoż materiału. Jeżeli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy nie sposób przypisać Sądowi Rejonowemu uchybień wskazanych powyżej, które uprawniałyby do ingerencji w treść poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Wręcz przeciwnie, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie niezbędnym dla wydania orzeczenia w sprawie, prawidłowo ustalając fakty istotne dla rozstrzygnięcia. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy uznać zatem należy za prawidłowe, a Sąd II instancji nie znajdując podstaw do ich korekty w całości uznaje je za swoje. Odnosząc się zaś do zarzutu dotyczącego naruszenia przez Sąd przepisów prawa materialnego, także i w tym zakresie brak jest podstaw do ich uwzględnienia. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do przyjęcia, że naruszona została dyspozycja art. 632 § 1 k.c.

Jak to wskazano w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie I ACa 994/15 przy ustaleniu wynagrodzenia ryczałtowego ryzyko powstania dodatkowych kosztów związanych z nieprzewidzianym wzrostem rozmiaru prac czy też wzrostem kosztów prac obciąża przyjmującego zamówienie. Strony decydując

się na wynagrodzenie ryczałtowe muszą liczyć się z jego bezwzględnym i sztywnym charakterem. Nie oznacza to oczywiście przeszkód do umownego obniżenia czy podwyższenia tego wynagrodzenia. Z drugiej strony przyjmuje się, że przeciwwagą dla ryzyka wykonawcy powstania rażącej straty związanej z nieprzewidywalnym wzrostem cen materiałów budowlanych i innych elementów kosztów robót budowlanych jest sytuacja prawna inwestora, który nie może żądać obniżenia wynagrodzenia ryczałtowego nawet w przypadku, gdy wykonawca osiągnął wyższe od oczekiwanych korzyści, np. na skutek spadku cen materiałów budowlanych i innych elementów kosztów robót budowlanych, gdy dochód osiągnięty przez niego był wyższy od założonego w kalkulacji będącej podstawą określenia wysokości ryczałtu. Inaczej rzecz ujmując ryczałt polega na umówieniu z góry wysokości wynagrodzenia w kwocie sztywnej, przy wyraźnej lub dorozumianej zgodzie stron na to, że wykonawca nie będzie się domagać zapłaty wynagrodzenia wyższego. Taka sama zasada obowiązuje odnośnie inwestora przy ustalaniu czy nie doszło do nadpłaty z jego strony wynagrodzenia za pracę, których wykonawca nie wykonał. Oczywiście przepis art. 632 § 2 k.c. ma charakter dyspozytywny. Przyjęcie w nim jednostronnej ochrony wykonawcy (przyjmującego zamówienie) nie pozbawia stron umowy o roboty budowlane w ramach swobody zawierania umów (art. 353¹ k.c.) możliwości ułożenia tego stosunku prawnego według swego uznania w ten sposób, że zostanie zrównoważone ryzyko przyjęcia wynagrodzenia wykonawcy w formie ryczałtowej. Prawnymi konsekwencjami ukształtowania wynagrodzenia ryczałtowego bez takiej klauzuli jest zarówno niedopuszczalność podwyższenia go, jak też obniżenia. Stanowisko zaprezentowane powyżej stanowi powtórzenie poglądu Sądu Najwyższego zaprezentowanego w wyroku z dnia 25 marca 2015 roku w sprawie II CSK 389/14, gdzie Sąd Najwyższy stwierdził, że w umowie o roboty budowlane, uregulowanej w art. 647 i następnym k.c., strony mogą określić wynagrodzenie za wykonane roboty jako wynagrodzenie ryczałtowe, przewidziane w art. 632 § 1 k.c., jak też zastrzec możliwość jego modyfikacji, w zależności od zaistnienia konieczności wykonania robót dodatkowych lub zmniejszenia zakresu robót podstawowych. Prawnymi konsekwencjami ukształtowania wynagrodzenia ryczałtowego bez takiej klauzuli jest zarówno niedopuszczalność podwyższenia go, jak też obniżenia, nawet gdyby dochód osiągnięty przez wykonawcę był wyższy od założonego w kalkulacji będącej podstawą określenia wysokości ryczałtu. Trafnie zatem przyjął Sąd Rejonowy, że uwzględnienie postulowanego przez skarżącą stanowiska co do zmiany sposobu rozliczenia wykonanych przez powódkę prac, a to odniesienie się do ich wartości metodą kosztorysową doprowadziłoby do niedozwolonej zmiany postanowień umownych, jako że ustalony przez strony ryczałt – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – nie mógł być przedmiotem zmian.

Powyzsze skutkować musiało oddaleniem apelacji w części obejmującej rozstrzygnięcia zawarte w punktach 1 i 3 wyroku.

Apelacją objęto także punkt 2 wyroku (tak określono zakres zaskarżenia). Także i w tym zakresie nie ma podstaw do korekty zaskarżonego orzeczenia. Wobec częściowego cofnięcia powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia, prawidłowo w tym zakresie postępowanie zostało umorzone, z mocy powołanych przez Sąd Rejonowy przepisów.

Reasumując powyższe, apelacja pozwanej, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlegała oddaleniu, stosownie do dyspozycji art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono stosownie do jego wyniku na zasadzie art. 98 kpc i art. 108 § 1 kpc .

SSO Anna Hajda